

UZASADNIENIE

Decyzją z 20.03.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił R. P. przyznania rekompensaty na podstawie art. 21 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wobec nieudokumentowania 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, do 31.12.2008 r.

Organ rentowy do pracy w szczególnych warunkach nie uwzględnił:

- okresów zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych od 16.05.1974 r. do 17.09.1974 r. oraz od 23.06.1975 r. do 31.03.1985 r. na stanowisku kierowcy ciągnikowego bowiem praca ta nie jest tożsama z pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. (praca kierowcy ciągnika wykonywana była w branży „rolniczej” a nie w branży „transportowej”);

- okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) od 2.04.1985 r. do 30.11.1991 r. na stanowisku kierowcy ciągnika z uwagi na nieprzedłożenie wystawionego przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach. (decyzja k. 24-24v plik III akt ZUS)

Ubezpieczony uznając powyższą decyzję za krzywdzącą złożył od niej odwołanie, podnosząc, że w przypadku pierwszego z kwestionowanych okresów bez znaczenia pozostaje cel wykorzystywania pojazdu skoro praca była wykonywana w warunkach szczególnych, zaś w przypadku drugiego z ww. okresów charakter pracy wykaże zeznaniami świadków. (odwołanie k. 3-4)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując dotychczasowe stanowisko. (odpowiedź na odwołanie k. 7-7v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca R. P. urodził się (...) (bezsporne)

W dniu 25.02.2020 r. R. P. złożył wniosek o emeryturę z rekompensatą. (wniosek k. 1-3v plik III akt ZUS).

W toku postępowania przed organem rentowym wnioskodawcy nie uwzględniono żadnego stażu pracy w warunkach szczególnych. (bezsporne).

Decyzją z 20.03.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał R. P. emeryturę od 14.02.2020 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. (decyzja k. 21-23 plik III akt ZUS)

Prawo jazdy kat. T (uprawniające do prowadzenia ciągnika) wnioskodawca posiada od 17.09.1973 r. (bezsporne)

Wnioskodawca był zatrudniony od 16.05.1974 r. do 17.09.1974 r. oraz od 23.06.1975 r. do 31.03.1985 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G., w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy ciągnika. (bezsporne)

W Spółdzielni Kółek Rolniczych (...) wnioskodawca świadczył pracę kierowcy ciągnika. Kierował ciągnikiem z przyczepą U. C 350. Wykonywał głównie prace transportowe. (zeznania świadka J. K. k. 25-25v, zeznania wnioskodawcy 00:02:42 - płyta CD k. 31, 00:02:42 - płyta CD k. 31 w zw. z 00:02:06 - płyta CD k. 15)

Prace polowe trwały 2 miesiące w skali roku (zeznania wnioskodawcy 00:02:42 - płyta CD k. 31 w zw. z 00:02:06 - płyta CD k. 15)

W ramach zatrudnienia w ww. Spółdzielni w latach 1976 – 1985 wnioskodawca został oddelegowany do pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z.. Do tego Przedsiębiorstwa został oddelegowany po dwóch latach pracy. Wykonywał prace transportowe na budowach. (zeznania świadka J. K. k. 25-25v, zeznania wnioskodawcy 00:02:42 - płyta CD k. 31 w zw. z 00:02:06 - płyta CD k. 15)

W powyższej Spółdzielni na stanowisku kierowcy ciągnika wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. (zeznania świadka J. K. k. 25-25v, zeznania wnioskodawcy 00:02:42 - płyta CD k. 31)

W trakcie zatrudnienia w tej Spółdzielni pracownicy w tym wnioskodawca otrzymywali mleko i napoje. (zeznania świadka J. K. k. 25-25v)

W dniu 16.01.2020 r. Spółdzielnia Kółek Rolniczych w G. wystawiła wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym zaświadczone, że wnioskodawca był zatrudniony w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G. od 16.05.1974 r. do 17.09.1974 r. oraz od 23.06.1975 r. do 31.03.1985 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako kierowca ciągnikowy na stanowisku wymienionym w wykazie A dziale VIII poz. 3 stanowiącym załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. oraz w wykazie A dziale VIII poz. 2 pkt 1 stanowiącym załącznik do uchwały Nr 24 Zarządu Krajowego Związku (...), K. i Organizacji Rolniczych z dnia 14 czerwca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach, w jednostkach organizacyjnych kółek rolniczych (Informator (...) z 1983 r. Nr 6, poz.16). (świadectwo pracy w warunkach szczególnych k. 5 plik III akt ZUS)

W okresie od 2.04.1985 r. do 30.11.1991 r. wnioskodawca był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z., na stanowisku kierowcy ciągnika. Stosunek pracy został rozwiązany za porozumieniem stron. (świadectwo pracy k. 11-11v plik III akt ZUS, karta obiegowa zmiany w stosunku pracy (zwolnienia) k. 7-7v plik III akt ZUS)

W (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z. wnioskodawca został zatrudniony od 2.04.1985 r. na podstawie umowy o pracę zawartej na 14-dniowy okres próbny a po jego upływie na czas nieokreślony na stanowisku kierowcy ciągnika w oddziale (...) Sprzętowej na budowie O. w pełnym wymiarze czasu pracy. Wynagrodzenie zostało określone godzinową stawką wynagradzania. (umowy o pracę k. 9-9v.,10-10v plik III akt ZUS, karta obiegowa zmiany w stosunku pracy (przyjęcia) k. 8 – 8v plik III akt ZUS)

W toku całego okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z. wnioskodawca pracę kierowcy ciągnika (w angażu z 31.03.1988 r. wskazano, że wykonywał pracę w transporcie). (angaże k. 12-12v plik III akt ZUS)

W ramach zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z. w latach 1985 - 1991 wnioskodawca świadczył pracę kierowcy ciągnika stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wykonywał prace transportowe, jeździł na budowach (zeznania wnioskodawcy 00:02:42 - płyta CD k. 31)

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dokumentów zawartych w aktach organu rentowego i załączonych do akt sprawy oraz zeznań odwołującego się i świadka J. K., który w tym samym czasie w spornych okresach pracował razem z wnioskodawcą w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G. i wobec tego ma on wiedzę na temat charakteru pracy skarżącego i tego na czym ona polegała. Zeznania wnioskodawcy Sąd ocenił jako wiarygodne, gdyż korespondują ze złożonymi dokumentami oraz zeznaniami świadka (który zeznał także odnośnie charakteru pracy wnioskodawcy w miejscu jego wieloletniego oddelegowania ze Spółdzielni, tj. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z.). Organ rentowy nie zgłosił wniosków dowodowych mających na celu wykazanie okoliczności przeciwnych, ani też w żaden inny sposób nie podważył wartości dowodowej zeznań świadka czy zachowanej oryginalnej dokumentacji osobowej skarżącego z badanych okresów zatrudnienia. Jednocześnie Sąd zważył, że świadek jest dla wnioskodawcy osobą obcą i nie miał żadnego interesu by składać korzystne dla którejkolwiek ze stron zeznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1924 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (zob. np. M. Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX/el. 2017; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15, LEX 2044406).

Przepisy art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skoro zgodnie z art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołujący się nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 53 ze zm.) za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei przepis art. 32 ust. 4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Z § 1 ww. rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawca domagał się ustalenia, że w okresach zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G. od 16.05.1974 r. do 17.09.1974 r. oraz od 23.06.1975 r. do 31.03.1985 r. oraz w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z. od 2.04.1985 r. do 30.11.1991 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania rekompensaty.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Natomiast rozporządzenie w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011 r., Nr 237, poz. 1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia.

W myśl § 21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Analiza treści wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wskazuje, że do prac w warunkach szczególnych należą wymienione w dziale VIII (zatytułowanym „W transporcie i łączności”) pod poz. 3 „Prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych”. Wśród prac tego rodzaju w wykazie A dziale VIII poz. 3 pkt. 1 stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. wymieniona została praca na stanowisku: kierowcy ciągnika kołowego. Nadto w wykazie A dziale VIII poz. 3 pkt 1 Uchwały nr 24 Zarządu Krajowego Związku (...), K. i Organizacji Rolniczych z dnia 14 czerwca 1983 r. wymieniona została praca na stanowisku: kierowcy ciągnika. Z kolei w wykazie A dziale VIII poz. 3 pkt. 1 stanowiącym załącznik nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. wymieniona została praca na stanowisku: kierowcy ciągnika.

Sąd podziela pogląd wyrażony w wyroku SN z 9.05.2019 r. (III UK 109/18, Lex nr 2679038), zgodnie z którym o ile można się zgodzić ze stanowiskiem, że prace transportowe za pomocą ciągnika rolniczego (traktora) można zaliczyć do wykonywanej w transporcie pracy w warunkach szczególnych - pod warunkiem, że były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy i polegały na przemieszczaniu pojazdu na drogach publicznych - a zatem do

pracy objętej działem VIII, poz. 3 stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43) wykazu A (mimo że nie były wykonywane w przedsiębiorstwie transportowym), o tyle nie ma podstaw do potraktowania prac polowych jako prac w transporcie. W związku z powyższym, konieczne jest oddzielenie prac polowych od pracy typowo transportowej.

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy przez wnioskodawcę w spornych okresach zatrudnienia od 16.05.1974 r. do 17.09.1974 r. oraz od 23.06.1975 r. do 31.03.1985 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G. oraz od 2.04.1985 r. do 30.11.1991 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z. na stanowisku kierowcy ciągnika była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych w rozumieniu powyżej cytowanych przepisach.

Na podstawie zeznań świadka i samego wnioskodawcy Sąd ustalił, iż do głównych obowiązków wnioskodawcy w Spółdzielni Kółek Rolniczych należało kierowanie ciągnikiem kołowym z przyczepą U. C 350. Wnioskodawca zajmował się wykonywaniem głównie prac transportowych (prace polowe stanowiły 2 miesiące w roku), a od co najmniej połowy 1976 r. (jak wskazywał wnioskodawca po dwóch latach pracy w Spółdzielni), tj. od momentu oddelegowania go do pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z. jedynie prac transportowych na budowach. Wnioskodawca otrzymywał mleko i napoje. Wymienione prace wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Na podstawie natomiast zeznań świadka (zeznającego w istocie odnośnie charakteru pracy wnioskodawcy m.in. w miejscu wieloletniego oddelegowania ze Spółdzielni, tj. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z.) i samego wnioskodawcy Sąd ustalił, iż w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z. kontynuował wykonywanie prac transportowych na budowach. I te prace wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego zebrany w sprawie materiał dowodowy dawał dostateczne podstawy do uznania pracy świadczonej przez odwołującego się stale i w pełnym wymiarze czasu pracy od co najmniej połowy 1976 r. (tj. od momentu delegowania wnioskodawcy do (...) Przedsiębiorstwa (...) w Z.) do 31.03.1985 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G. na stanowisku kierowcy ciągnika oraz od 2.04.1985 r. do 30.11.1991 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Z. na stanowisku kierowcy ciągnika za pracę w warunkach szczególnych. Wykonywane przez wnioskodawcę w w/w zakładach pracy czynności swoim rodzajem bez wątplenia odpowiadają pracy na stanowiskach wymienionych w dziale VIII poz. 3 pkt 1 wykazu A Uchwały nr 24 Zarządu Krajowego Związku (...), K. i Organizacji Rolniczych z dnia 14 czerwca 1983 r., w dziale VIII poz. 3 pkt. 1 wykazu A stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. oraz w dziale VIII poz. 3 pkt. 1 wykazu A stanowiącym załącznik nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. Uwzględnienie powyższych okresów oznacza, że wnioskodawca legitymuje się ponad 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych.

Wobec powyższego okres zatrudnienia wnioskodawcy w Spółdzielni Kółek Rolniczych w G. do połowy 1976 r. jako okres przed oddelegowaniem go do (...) Przedsiębiorstwa (...) w Z., w którym wnioskodawca oprócz prac transportowych wykonywał także prace polowe (choć dotyczyło to jedynie dwóch miesięcy w roku a zatem w pozostałym zakresie dotyczącym wykonywania prac transportowych jest możliwość uwzględnienia), nie miał już żadnego znaczenia dla oceny zasadności badanego odwołania, ponieważ odwołujący udowodnił w wystarczającym zakresie, ażeby można było uwzględnić jego żądanie, co najmniej 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych.

Mając na względzie powyższe, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego i art. 477 [14] § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

K.W.